

มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย

นางสาว สุพรรณษา สมบัติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1713-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕๑๑๑๑๑๑๑

LEGAL MEASURES ON REHABILITATION OF CHILDREN IN CONFLICT WITH THE LAW
THROUGH COMMUNITY, OFFENDER AND VICTIM INVOLVEMENT

Miss Suphansa Somsee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws

Department of Law

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-1713-6

สุพรรณษา สมสี : มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดโดยการมีส่วนร่วมของ
 ชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย. (LEGAL MEASURES ON REHABILITATION OF
 CHILDREN IN CONFLICT WITH THE LAW THROUGH COMMUNITY, OFFENDER
 AND VICTIM INVOLVEMENT) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อมราวดี อังค์สุวรรณ,
 อ.ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์สรพรพิสิทธิ์ คุมพ์ประพันธ์, 248 หน้า. ISBN 974-53-1713-6.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดในปัจจุบัน
 ซึ่งมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด ดังเช่น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชน
 และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และประมวลกฎหมายอาญา ที่ใช้บังคับอยู่ใน
 ปัจจุบันนั้น ยังไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมให้เด็กผู้กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ เด็ก
 จึงวนมากระทำผิดซ้ำอีก รวมทั้งไม่สามารถช่วยให้เด็กได้สำนึกในการกระทำของตนและแสดงความรับผิดชอบต่อผู้
 เสียหายในความผิดที่ตนเป็นผู้ก่อ นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กกระทำ
 ผิด ดังเช่น ครอบครัว ชุมชน และผู้เสียหาย รวมทั้งตัวเด็กผู้กระทำผิด ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการ
 กับปัญหาที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

จากการศึกษาพบว่า ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มีหลักการที่ส่งเสริมบทบาท
 ของชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย ในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาคriminal ของเด็ก โดยเป็นกระบวนการ
 ที่ให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมทั้ง 3 ฝ่าย อันได้แก่ ชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย มาร่วมกันแก้ไข
 ปัญหาหรือเข้าจัดการกับความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีการทำแผนบันทึกข้อตกลงที่ช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด
 ให้สำนึกในการกระทำของตนและแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย โดยการขอโทษ การชดเชยค่าเสียหาย และ
 การทำงานบริการสังคม ซึ่งผู้เขียนได้ทำการศึกษารูปแบบการประชุมความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สมควรนำ
 มาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด 4 รูปแบบ ได้แก่ การไกล่เกลี่ยระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำผิด (Victim
 Offender Mediation) การประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conferencing) การพิจารณาแบบล้อมวง
 (Circle Sentencing) และคณะกรรมการฟื้นฟูชุมชน (Community Reparative Boards) ซึ่งแต่ละรูปแบบจะ
 ให้ความสำคัญกับบทบาทของชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย ที่แตกต่างกันไป

ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงขอเสนอแนะให้เพิ่มบทบัญญัติให้ชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย มีส่วน
 ร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด โดยนำระบบความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการ
 ยุติธรรมสำหรับเด็ก เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไขฟื้นฟูเด็กให้มากที่สุด และนำรูปแบบของความยุติธรรมเชิง
 สมานฉันท์ต่างๆ ที่ได้ทำการศึกษาแล้ว มาใช้ให้เหมาะสมกับความผิดที่เด็กเป็นผู้กระทำ ซึ่งผู้เขียนได้สรุปผล
 การวิจัยและเสนอแนะแนวทางในการนำรูปแบบดังกล่าวมาใช้เป็นมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดของ
 ประเทศไทยไว้แล้ว

ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....
 ปีการศึกษา.....2547.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4486122634 : MAJOR LAWS

KEY WORD : REHABILITATION / CHILDREN IN CONFLICT WITH THE LAW / COMMUNITY / OFFENDER / VICTIM

SUPHUNSA SOMSEE, LAW MAJOR. : LEGAL MEASURES ON REHABILITATION OF CHILDREN IN CONFLICT WITH THE LAW THROUGH COMMUNITY, OFFENDER AND VICTIM INVOLVEMENT. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. AMARAVADEE ANGKASUWAN, THESIS CO-AVISOR : SANPHASIT KOOMPRAHANT, 248 pp. ISBN 974-53-1713-6.

This thesis concerning on the children rehabilitation problems at the present. The main legal measures on rehabilitation of children in conflict with the law such as The Act for the Establishment of and the Procedure for the Juvenile and Family Court B.E. 2534 and The Penal Code which enforce during this period of time are not suitable rehabilitation behavior of children in conflict with the law to reintegration to society. Thus, it affects the recidivism and they are not accountable and responsible for victim. Besides that, the circumstances such as family, community and victim especially children in conflict with the law are not accountable for adress crime.

The study found that Restorative Justice support the role of community, offender and victim to adress juvenile delinquency. It is a process of three stakes in the crimes such as community, offender and victim to co-operate adressng harm. Moreover, the development of plan for rehabilitate the offender to had accountability and responsible for excuse victim, restitution and community service. The writer had already studied four restorative models for apply to be a legal measures on rehabilitation of juvenile delinquent such as Victim Offender Mediation, Family Group Conferencing, Circle Sentencing and Community Reparative Boards. Each of models has promote the role of community, offender and victim differently.

Thus, this thesis is suggesting an amendment some measures that promote community, offender and victim involve in rehabilitation of juvenile delinquents. To apply the Restorative Justice Process in any stages of juvenile justice for interest of the child as much as possible. And apply any restorative justice models for the child offending appropriately. The writer has already summarized and recommended the applicable measures for rehabilitate juveniles of Thailand.

	Student's Signature.....	<i>Suphansa Somsee</i>
Field of Study....Laws.....	Advisor's Signature.....	<i>A. Amara</i>
Academic Year..2004.....	Co-advisor's Signature.....	<i>S. Koompraphant</i>

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ อมราวดี อังค์สุวรรณ ที่ได้กรุณารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์สรพสิทธิ์ คุณพ์ประพันธ์ ที่ได้กรุณารับเป็นที่ปรึกษาร่วม ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้ความเมตตาต่อผู้เขียนเป็นอย่างมาก โดยได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ มัทยา จิตติรัตน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ วิฑิต มันทาภรณ์ และอาจารย์ วิชรินทร์ บัจเจกวิญญูสกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ สำหรับความกรุณาให้คำแนะนำเนื้อหาทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ท้ายสุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่ได้ส่งเสียเลี้ยงดูให้ผู้เขียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณประโยชน์ประการใดๆ ผู้เขียนขอมอบเป็นกตเวทิตาแก่บิดามารดา และหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับและขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง.
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ.
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ.
สารบัญ.....	ช.
สารบัญภาพ.....	ฎ.
สารบัญตาราง.....	ฏ.
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
2. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการแก้ไขฟันผุเด็กกระทำผิด.....	7
2.1 ภาพรวมเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็ก.....	7
2.1.1 ความหมายของคำว่าเด็กกระทำผิด.....	8
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็ก.....	14
2.1.3 สาเหตุของการกระทำผิดของเด็ก.....	15
2.2 หลักปฏิบัติต่อเด็กกระทำผิดและการแก้ไขฟันผุเด็กกระทำผิด.....	22
2.3 การปฏิบัติต่อเด็กกระทำผิดในกระบวนการยุติธรรม.....	23
2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีในการแก้ไขฟันผุเด็กกระทำผิด.....	37
2.2.3 หลักการปฏิบัติในการแก้ไขฟันผุเด็กกระทำผิด.....	44
2.3.1 บทบาทและความสำคัญของชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหายในการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขฟันผุเด็กกระทำผิด.....	48

3. หลักสากลเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด.....	51
3.1 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1989.....	52
3.1.1 บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและ การแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด.....	54
3.1.2 บทบาทของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ.....	66
3.1.3 การดำเนินงานการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กของประเทศไทย.....	68
3.2 มาตรฐานระหว่างประเทศอื่นๆ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็ก.....	72
3.2.1 หลักสากลที่คุ้มครองสิทธิเด็กโดยทั่วไป.....	72
3.2.1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948.....	73
3.2.1.2 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ค.ศ. 1955.....	74
3.2.1.3 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966.....	75
3.2.1.4 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ ควบคุมตัว ค.ศ. 1990.....	77
3.2.2 หลักสากลที่คุ้มครองสิทธิเด็กโดยเฉพาะ.....	80
3.2.2.1 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงาน ยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ค.ศ. 1985.....	80
3.2.2.2 กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ ค.ศ. 1990.....	82
3.2.2.3 ข้อเสนอแนะของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของ เด็กและเยาวชนหรือข้อเสนอแนะกรุงริยาด ค.ศ. 1990.....	84
3.2.2.4 ข้อเสนอแนะว่าด้วยการปฏิบัติต่อเด็กในกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาหรือข้อเสนอแนะกรุงเวียนนา ค.ศ. 1997.....	86
4. การนำความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟู เด็กกระทำผิด.....	89
4.1 แนวคิดและหลักการสำคัญของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	89
4.1.1 ความหมายของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	91

4.1.2 ความแตกต่างระหว่างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา.....	94
4.2 การนำความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก.....	98
4.2.1 แนวคิดและเหตุผลในการความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้.....	98
4.2.2 ลักษณะและรูปแบบของการประชุมความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สมควร นำมาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด.....	100
4.2.2.1 การไกล่เกลี่ยระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำผิด (Victim Offender Mediation).....	100
4.2.2.2 การประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conferencing).....	110
4.2.2.3 การพิจารณาแบบล้อมวง (Circle Sentencing).....	119
4.2.2.4 คณะกรรมการฟื้นฟูชุมชน Community Reparative Boards).....	125
4.3 ลักษณะความผิดและประเภทของคดีของรูปแบบของการประชุมความยุติธรรม เชิงสมานฉันท์.....	127
4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบของการประชุมความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	130
4.5 หลักการของสหประชาชาติเกี่ยวกับความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	137
5. เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดโดยใช้ ระบบความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในต่างประเทศกับประเทศไทย.....	141
5.1 ประเทศนิวซีแลนด์.....	141
5.1.1 มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดโดยการนำความ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้.....	141
5.1.2 บทบาทของชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด	144
5.1.3 ประสิทธิภาพของการนำความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้.....	146
5.2.1 มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดโดยการนำความ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้.....	148
5.2.2 บทบาทของชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด	153

บทที่	หน้า
5.3 ประเทศสิงคโปร์.....	153
5.3.1 มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดโดยการนำความ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้.....	150
5.3.2 บทบาทของชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด	155
5.3.3 ประสิทธิภาพของการนำความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้.....	157
5.4 ประเทศฟิลิปปินส์.....	158
5.4.1 มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดโดยการนำความ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้.....	158
5.4.2 บทบาทของชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด	160
5.4.3 ประสิทธิภาพของการนำความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการนำมาใช้...	164
5.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศกับประเทศไทย.....	165
5.6 ปัญหาและอุปสรรคและความเป็นไปได้ในการนำความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดในประเทศไทย.....	167
5.7 แนวโน้มการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534.....	174
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	183
6.1 บทสรุป.....	183
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	187
รายการอ้างอิง.....	190
ภาคผนวก.....	196
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	248

สารบัญภาพ

ภาพที่

1. แผนผังเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับกระบวนการ.....95
ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
2. แผนผังแสดงการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....97

สารบัญตาราง

ตารางที่

1. ตารางเปรียบเทียบรูปแบบการประชุมความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....133